

9УДК 725.4:69.059.3

ПЕРЕТВОРЕННЯ КОЛИШНІХ ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ НА АРТ-КЛАСТЕРИ

АНТОНЕНКО Ігор, ВИШНЕВСЬКА Олена, ЧВЕРКАЛЮК Катерина,
МЕЛЬНИК Єлизавета, ЧОРНЕНЬКА Катерина
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
tonn7171@gmail.com

Окреслено сутність та функції арт-кластера. Висвітлено досвід перетворення колишніх промислових об'єктів на арт-кластери. Обґрунтовано можливість подовження життя відповідних будівель та їх використання відповідно до нових культурних трендів.

Ключові слова: промислові об'єкти, перетворення, арт-кластер, простір, творчість.

ВСТУП

Наявність закинутих промислових підприємств і складських будівель актуальна для багатьох міст, особливо тих, де ці об'єкти є пам'ятками архітектури. В Європі такі будівлі прагнуть зберегти, зокрема, перепрофілюючи їх на арт-кластери. У нашій країні такі об'єкти часто навмисно доводять до аварійного стану аби потім їх знести, а на їх місці звести житловий, офісний чи торговельний комплекс.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Наявність доволі великої кількості закинутих промислових підприємств і складських будівель визначає актуальність їх подальшої долі. У цьому разі потребує уваги позитивний досвід перетворення таких об'єктів на арт-кластери. Водночас актуальними є питання шляхів такої трансформації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Арт-кластером вважається особливе міське середовище, в якому є простір для творчості, а також відпочинку і розваг. Такі об'єкти можуть створюватися на вільному місці і водночас у будівлях, які внаслідок різних обставин перестали використовуватися за призначенням. В останньому разі такими місцями можуть бути занедбані промислові об'єкти. Важливим чинником, що впливає на дизайнерські рішення проектів адаптації колишніх промислових об'єктів, є їх історична і, зокрема, архітектурна цінність. Нові функції істотно впливають на об'ємно-просторові рішення майбутніх інтер'єрів і художні прийоми освоєння простору [1, с. 91–95].

Поява арт-кластерів або, як їх ще називають креативними кластерами, є наслідком розвитку творчої індустрії, яка згідно з [2], визначаються як діяльність, в основі якої лежить індивідуальне творче начало, навичка або талант, які несуть у собі потенціал створення доданої вартості і нових робочих місць. Іншими словами, це будь-яка проектна діяльність, пов'язана з перформативним мистецтвом, а також зі створення і реалізації творчої продукції та надання послуг.

За способом функціональної організації арт-кластер належить до багатофункціональних об'єктів, в яких основною ознакою є творчий аспект. Арт-кластер націлений не стільки на творчий розвиток особистості, як на середовище без строгої регламентації функціонального наповнення приміщень. Особлива популярність неформальних течій серед молоді визначає той факт, що саме молоді люди стають основними орендарями, власниками і відвідувачами арт-кластерів [3, с. 479–489].

Загалом під арт-кластери можна перепрофілювати не лише промислові, а й складські або військові об'єкти. Водночас кожного разу потрібно враховувати його розташування та обсяг необхідних для перепрофілювання заходів. Арт-кластери завжди тяжіють до транспортних магістралей, до яких повинна бути забезпечена транспортна доступність і де має бути стоянка транспорту. Тому їх переважно створюють у великих містах, де молоді звичайно найбільше.

Важливо й те, що саме у великих містах часто зводилися великі об'єкти з використанням великопрогонових залізобетонних конструкцій, які легше трансформувати для різноманітних цілей. Дещо незвичне внутрішнє середовище надає перетвореним об'єктам певного шарму, який найбільше подобається молодим людям, які прагнуть нового.

Звичайно на арт-кластери перетворюють підприємства, на яких не було екологічно-небезпечного виробництва. Такими є часто колишні підприємства легкої та харчової промисловості. Однак відомі й приклади створення арт-кластерів на заводах радіоелектроніки, на парфумерних фабриках, на мотоциклетних заводах та ін. Найбільш придатними для цієї мети є будівлі середньої поверховості, які можна легко перепланувати без залучення великих коштів.

Найбільше арт-кластерів на місці закіннутих підприємств виникло в Києві. Аналогічні ініціативи з'являються також у Львові та Одесі. Успішність таких починань – гостра нестача місць для дозвілля і водночас їх порівняно невелика вартість, порівняно з новим будівництвом.

Ключова відмінність між старою і новою функціями будівель полягає у звільненні від індустріального гніту та реалізації ідеї свободи. У дизайні інтер'єру це виражається у більшій відкритості простору, яка насамперед досягається шляхом збільшення розмірів вікон. Модерністський підхід полягає також у відкритості і «честності» матеріалів, зокрема відкритості цегляної кладки стін та інженерних комунікацій. Перегородки, що розділяють простір, звичайно залишаються невисокими. Ефекту «прозорості» інтер'єру сприяють також сталеві та скляні поверхні, що відбивають світло, а також світлі меблі [1].

Прикладом реалізації арт-кластеру в Києві є арт-завод «Платформа» на місці колишнього Дарницького шовкового комбінату по вул. Червоноткацькій. При цьому збережено фасад споруди, зведеної в 1948 р. При цьому мінімальним втручанням характеризувалися ремонтні роботи в середині приміщення щоб не втратити дух і стиль 1950-х років. Різноманітним стало використання приміщень: від аутлетів до шоу-румів, де можливі виставки і продаж одягу [4]. Арт-завод має сторінку в мережі Facebook, звідки можна дізнаватися про нові заходи.

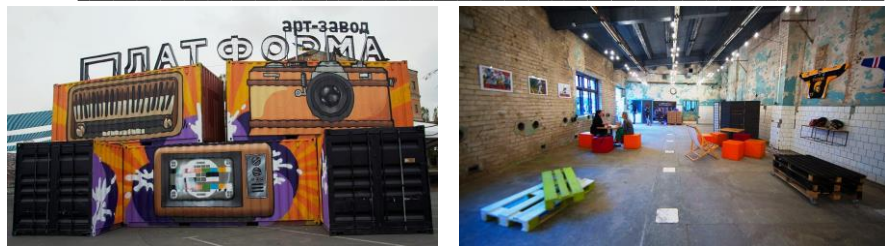

Рис. 1. Арт-завод «Платформа»

Ще одним проектом з перетворення постіндустріальних руйн є центр культурних ініціатив «Ізоляція». Він з'явився в Донецьку в 2010 р. на території колишнього заводу з виробництва тепло- і звукоізоляційних матеріалів. Після відкриття центру у ньому відбулося кілька десятків художніх проектів з різних країн; тут почали влаштовувати кіноогляди і лекції. Проте у зв'язку з російською агресією центр «Ізоляція» довелося перемістити в Київ. Його розмістили на території судноремонтно-суднобудівного заводу на Подолі в одному з поверхів будівлі, який став виставковим простором і не лише ним. Тут є змога зануритися у захоплюючий квест. Адреса закладу – м. Київ, вул. Набережно-Лугова, 12. На арт-заводі у рамках проекту «Izone» функціонує органічне кафе і кілька майстерень, де бажаючі можуть скористатися устаткуванням фотолабораторії або створити унікальну друковану продукцію на літографських верстатах (рис. 2) [4].

Рис. 2. Центр культурних ініціатив «Ізоляція», створений на території Київського судноремонтно-суднобудівного заводу на Подолі

Наступний кластер, який потребує згадки, – «G13 project studio». Його створили в Києві на території колишнього склотарного заводу для знімання кліпів, реклами, немасштабних проектів і фотостудії. Адреса закладу – Балтійський провулок, 23. Пізніше виникла ідея створити літню терасу для проведення розважальних заходів. Цей проект отримав назву «G13 Summer Terrace». Він складається з кількох просторів, серед яких «G13 Loft» для відео та фотозйомки. Додатково оснащені гримерна, офіс, мітинг-рум і кухня. Важливо, що тут є кілька просторів, які моделюються під різні формати, вони трансформуються, поділяються або об'єднуються (рис. 3) [4]. На жаль, внаслідок низки обставин арт-кластер було вирішено закрити.

Рис. 3. Кластер «G13 project studio» у Києві на Балтійському провулку, 23

ВИСНОВКИ

Арт-кластери – це співтовариства творчих підприємців і водночас особливе міське середовище для проведення різноманітних заходів і відпочинку. Можливими місцями їх створення є занедбані промислові об'єкти, насамперед ті, де не було екологічно небезпечного виробництва і водночас до яких є легка транспортна доступність.

Останнім часом у кількох великих містах України (насамперед у Києві) виникло близько десяти подібних культурних і водночас розважальних майданчиків. Причина успішності таких починань – порівняно невелика вартість створення на базі занедбаних об'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Райкин А. А. Архитектурно-художественные особенности ревитализации промышленных объектов: диссертация ... кандидата: 17.00.04. ФГБОУ ВПО МГХПА им. С.Г. Строганова], 2016. 167 с.
2. Department for Culture, Media and Sport. Creative Industries Programme. *Creative Industries Mapping Document*. London, 2001
3. Івашко О. Д. Обґрунтування можливості ревіталізації непрацюючих підприємств під нову функцію (на прикладі колишнього пивоварного заводу Ріхерта на вул. Фрунзе, 35). *Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. зб.* Відп. ред. П. М. Куліков. Київ: КНУБА, 2018. Вип. 14–15. С. 479–489.
4. Друге дихання: арт-кластери на території київських промзон. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2014/10/24/druge-dihannya-art-klasteri-na-teritoriyi-kiyivskih-promzon/> (дата звернення: 13.12.2020)

**ANTONENKO I., VYSHNEVSKA O., CHVERKALUK K., MELNIK E.,
CHORNENKA K.**

CONVERSION OF FORMER INDUSTRIAL FACILITIES INTO ART CLUSTERS

The essence and functions of the art cluster are described. The experience of transformation of former industrial facilities into the art clusters is highlighted. The possibility of prolonging the life of the respective buildings and their use in accordance with new cultural trends is highlighted.

Key words: industrial facilities, transformations, art cluster, space, art.